

ZWARTBOEK.....

van zwartboek discriminatie
tot witboek diversiteit

PLATFOM
ALLOCHTONE
STUDENTEN

VVS
VLAAMSE VERENIGING
VAN STUDENTEN

ZWARTBOEK.....

van zwartboek discriminatie
tot witboek diversiteit

PLATFOM
ALLOCHTONE
STUDENTEN

VVS
VLAAMSE VERENIGING
VAN STUDENTEN

'Van zwartboek discriminatie tot witboek diversiteit'

ISBN : 9789081411912

Brussel, januari 2010

REDACTIE: Inge Gielis,
Walid Moustamandi,
Nele Spaas,
Jonas Vincken

VORMGEVING: Jonas Vincken

Cartoon: Kris Vaneldereren

MEDEWERKERS: Platform Allochtone Studenten
Vlaamse Vereniging Van Studenten

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Vlaamse Vereniging van Studenten vzw
Zavelput 20, 1000 Brussel

MET DANK AAN de studenten die wilden getuigen, de deelnemers van de discussiedag en de deelnemers aan de vergaderingen van het Platform Allochtone Studenten.

MET STEUN VAN Ronde tafels van de Interculturaliteit.

 De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven mits bronvermelding.

COLOFON

INHOUD

WOORD VOORAF	7
DISCRIMINATIE	9
GETUIGENISSEN	13
FATMA	13
YASSER	16
ESRA & CEREN	19
HAYAT & AHMED	25
SAMINA	30
NORDIN	32
HOSSEIN	35
GEBRE	39
NAWOORD	44

WOORD VOORAF

‘Discriminatie en racisme in het hoger onderwijs, dat bestaat toch niet’. Deze reactie kregen we wel eens van beleidsmakers op onze non-discriminatievoorstellen. In Vlaanderen is er inderdaad geen onderzoek voorhanden naar (directe) discriminatie in het hoger onderwijs. En omdat klachten vaak niet geregistreerd worden zijn er al evenmin cijfers beschikbaar. Daarop besloten we om zelf aan te tonen dat discriminatie in het hoger onderwijs wel degelijk bestaat. Discriminatie is namelijk onaanvaardbaar en moet bestreden worden. Maar dit kan enkel als het probleem erkend wordt. We besloten op zoek te gaan naar allochtone studenten die discriminatie aan den lijve ondervonden en erover wilden vertellen. Deze vind je terug in dit Zwartboek Discriminatie.

Discriminatie in het hoger onderwijs komt op verschillende manieren voor. Het kan zich uiten in opmerkingen, gedragingen en beslissingen. Het kan

“DISCRIMINATIE EN RACISME IN HET HOGER ONDERWIJS, DAT BESTAAT TOCH NIET?”

gebeuren tijdens een examen, in de les of tijdens een practicum, bij het zoeken of toekennen van een stageplaats, bij je eindwerk, bij een poging om Erasmus te gaan, in de bibliotheek of het labo, op het studentensecretariaat, op de huisvestingsdienst of de jobdienst, bij inschrijving of aanvraag tot trisaanvraag, voor de goedkeuring van een individueel studieprogramma of de keuze van het soort studiecontract... Maar het kan ook gaan om gedrag van medestudenten waarmee je een groepswerk moest maken of kotgenoten op de studentenresidentie van de hogeschool of universiteit.

De getuigenissen zijn anoniem verwerkt. Voor vele jongeren is het namelijk nog steeds moeilijk om hier openlijk over te getuigen. Ook hoger onderwijsinstellingen zijn niet benoemd. We geloven dat discriminatie voorkomt in alle Vlaamse hoger onderwijsinstellingen. Dit blijkt ook uit de getuigenissen: de getuigen komen uit verschillende instellingen, ze hebben verschillende nationaliteiten en etniciteiten en het zijn zowel mannen als vrouwen.

De enkele getuigenissen die we opnamen in dit zwartboek zijn slechts het topje van de ijsberg. Gevraagd naar discriminatie-ervaringen, komen studenten vooral op de proppen met voorbeelden waar ze duidelijk anders en ongelijk werden behandeld op basis van hun etnische herkomst of geloof. Indirecte discriminatie komt veel minder naar boven. De methode beperkt de focus vooral tot discriminatie in de interpersoonlijke relaties tussen student en professor/docent en student en medestudent. Toch is ook institutionele en structurele discriminatie een reëel probleem in het hoger onderwijs.

Het zwartboek maakt deel uit van het project 'Van zwartboek discriminatie tot witboek diversiteit' dat werd uitgewerkt voor de Vlaamse Vereniging van Studenten en het Platform Allochtone Studenten. Het wordt gesubsidieerd door de Ronde Tafels van de Interculturaliteit. Vanuit de discriminatieverhalen uit het zwartboek doen we ook verbetervoorstellen. Deze vind je in het andere deel van deze publicatie, ons Witboek Diversiteit. Deze voorstellen zijn ontstaan uit overleg tussen studenten. Het zijn maatregelen die discriminatie kunnen tegengaan, maar ook maatregelen om de indirecte discriminaties in het hoger onderwijs aan te pakken en de diversiteit te verhogen. Met dit project willen we het zwart-wit-denken overstijgen en een actieve bijdrage leveren tot meer kleur in het hoger onderwijs.

Aangezien dit een samenwerking is tussen de het het Platform Allochtone Studenten, de Vlaamse Vereniging van Studenten en de Ronde Tafels van de Interculturaliteit, focussen we hier dus op discriminatie op basis van nationaliteit, etniciteit, vermeend ras, afkomst, geloof etc. Er wordt in het hoger onderwijs echter ook gediscrimineerd op basis van andere gronden, zoals functiebeperkingen, gender, seksualiteit, socio-economische achtergrond... We zijn ervan overtuigd dat heel wat voorstellen uit het Witboek nuttig zijn om ook de strijd aan te gaan met discriminatie op andere gronden.

DISCRIMINATIE

Discriminatie is een verschil in behandeling dat gebaseerd is op een onrechtmatig en irrelevant onderscheid op basis van seksuele oriëntatie, gender, etnisch-culturele herkomst, sociaal-economische situatie, fysieke beperking... Dit verschil in behandeling komt voort uit een gebrek aan kennis, vooroordelen, clichés, angst, haat etc. Er bestaan verschillende soorten discriminatie: bewust en onbewust, direct en indirect.

- Directe discriminatie is een verschil in behandeling ten opzichte van iemand in een vergelijkbare situatie, dat niet objectief en redelijkerwijze te rechtvaardigen valt en dat rechtstreeks is gebaseerd op specifieke kenmerken of eigenschappen.
- Indirecte discriminatie is een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handwijze die toch een schadelijk effect heeft op een persoon, met uitsluiting als gevolg.

Het Vlaamse onderwijs wordt gekenmerkt door een hoge kwaliteit maar eveneens door een erg grote ongelijkheid: jongeren uit kansengroepen doen het erg slecht in alle statistieken. Eerder werd al aangetoond dat dit niet door een gebrek aan motivatie veroorzaakt wordt: sociaal-economische en etnische afkomst hebben geen invloed op de inzet van jongeren voor het onderwijs.¹

De oorzaken voor deze ongelijkheid zijn natuurlijk niet eenduidig, maar discriminatie en minorisering spelen hierin een belangrijke rol. Zo blijkt uit enquêtes dat studenten uit Turkije, de Maghreb en/of de Arabische wereld het klimaat ten aanzien van cultuurverschillen aanvoelen als erg negatief.² Hoewel het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding slechts in erg beperkte mate bevoegd is voor onderwijs, ontvangt het jaarlijks een honderdtal klachten over discriminatie in het onderwijs. Hierbij gaat het dan nog bijna enkel om discriminatie op basis van etniciteit of huidskleur.³ Uit onderzoek blijkt ook dat vier op de tien Vlaamse jongeren helemaal geen vertrouwen in allochtonen heeft.⁴

Discriminatie in particuliere verhoudingen vormt nog altijd één van de grootste barrières voor de gelijkwaardige participatie aan het maatschappelijke leven voor veel slachtoffers. De Europese Unie schat dat jaarlijks zo'n 20 miljoen Europeanen het slachtoffer worden van allerlei soorten discriminatie en dat er nog eens evenveel vrezers om gediscrimineerd te worden. Bij de Eurobarometer van 2007 inzake interculturele dialoog bleek dat 22% van de bevroegde Belgen tegen diversiteit was, wat ons prompt de tragische titel van Europees koploper opleverde.⁵ Uit Europees onderzoek blijkt dat 76% van de personen van Turkse of Noord-Afrikaanse afkomst gelooft dat etnisch/raciale discriminatie in België wijd verspreid is. 10% ondervond etnisch/raciale discriminatie op de school.⁶

Het is belangrijk niet enkel naar de expliciete uitingen van discriminatie in het onderwijs te kijken – bijvoorbeeld een racistische uitspraak – maar aandacht te hebben voor alle aspecten en barrières. De drempels die gecreëerd worden kunnen ontstaan door vooroordelen, mentaliteiten, praktische oorzaken, wettelijke obstakels, goedbedoelde maatregelen met averechtse en stigmatiserende effecten of een combinatie van deze factoren.

“DOOR DISCRIMINATIE TE VERBIEDEN, IS HET ECHTER NOG LANG NIET VERDWENEN”

Discriminatie is in Vlaanderen verboden. Het “Decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid” (2008) vermeldt onderwijs expliciet als toepassingsgebied. Ook het Participatiedecreet (2004) stelt dat alle studenten gelijk behandeld moeten worden en dat besturen maatregelen moeten nemen om de toegankelijkheid van het hoger onderwijs – materieel en immaterieel – te waarborgen, voor studenten met een handicap of chronische ziekte en voor studenten uit objectief af te bakenen bevolkingsgroepen waarvan de deelname aan het hoger onderwijs beduidend lager is. De instelling moet alle studenten zonder vooringenomenheid behandelen. Maar door discriminatie te verbieden, is het nog niet verdwenen, zoals blijkt uit de getuigenissen.

-
- ¹ LACANTE, M., ALMACI, M., VAN ESBROECK, R., LENS, W., & DE METSENAERE, M., *Allochtonen in het hoger onderwijs. Onderzoek naar factoren van studiekeuze en studiesucces bij allochtone eerstejaarsstudenten in het hoger onderwijs*, 2007, p. 397.
- ² LACANTE, M., ALMACI, M., VAN ESBROECK, R., LENS, W., & DE METSENAERE, M., *Allochtonen in het hoger onderwijs. Onderzoek naar factoren van studiekeuze en studiesucces bij allochtone eerstejaarsstudenten in het hoger onderwijs*, 2007, p. 557.
- ³ JAARVERSLAGEN, *Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding*.
- ⁴ Hooghe M., *Jongeren, school en politiek*, 2006.
- ⁵ FLASH EUROBAROMETER REPORTS, *Intercultural Dialogue, 2007*: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_en.htm#217
- ⁶ EUROPEAN UNION MINORITIES AND DISCRIMINATION SURVEY: http://fra.europa.eu/fra-Website/eu-midis/index_en.htm (samenvatting van de Belgische resultaten: http://www.diversiteit.be/index.php?action=artikel_detail&artikel=323)

GETUIGENISSEN

FATMA

13

“Mijn naam is Fatma. In het eerste jaar ben ik ongelooflijk enthousiast begonnen aan mijn studies Psychologie. Ik voelde me sterk en goed in mijn vel. Enkele jaren en nog een tweede universiteit later heb ik bijna mijn diploma, maar qua motivatie zit ik aan de grond. Ik houd niet van half werk, dus ga ik door, maar meestal met tegenzin.”

“Ik heb mijn studies aangevat aan de universiteit. De lessen gingen erg goed en ik begon vol moed aan mijn examens. In vergelijking met mijn medestudenten deed ik het zeker niet slecht. Toch bleek achteraf dat ik op de meerderheid van mijn mondelinge examens n t niet geslaagd was - telkens een negen. Nu, het was in mijn richting absoluut niet gewoonte om negens te geven op een mondeling examen. Als het echt niet goed is, ben je meteen zwaar gebuisd, anders ben je geslaagd. Vier negens, dat was t e toevallig. Dat op zich was dat natuurlijk weinig bewijs. Maar de toevalligheden bleven zich maar opstapelen.”

“Eén van die mondelinge examens ging bijvoorbeeld bijzonder goed. Aan het eind van het examen zette de prof zich echter op het bureau voor mij met een treiterende blik en keek hij me vijf minuten vragend aan. Dan vroeg hij: ‘Zou ik je erdoor laten? Is een negen niet genoeg voor jou?’. Stilte. Vervolgens: ‘Ik ga hierover met mijn collega’s overleggen’. In hoeverre kan andere professoren beslissen hoe ik het heb gedaan terwijl ze niet aanwezig waren bij men examen. Op zich lijkt zoiets niets met afkomst te maken te hebben - los van het feit dat het verwerpelijk is - maar geen van mijn (autochtone) medestudenten overkwam iets dergelijks, zelfs al presteerden ze veel minder dan mij.”

“Bij het examen voor een ander vak zat ik in de gang te wachten tot het mijn beurt was. Toen de prof naar buiten kwam, keek hij verbaasd en zei hij: ‘Ah, kom jij examen afleggen?’. We gingen naar binnen. Hij nam een leeg blad papier, dacht even na en schreef dan zorgvuldig vragen op. Alle andere studenten mochten gewoon een vraag trekken. Weet je waar mijn vraag over ging? Over een stuk in de cursus dat we niet gedetailleerd moesten kennen. Ik was gebuisd.”

“Een ander examen tijdens die reeks ging erg vlot. Op het eind overliep de prof de taken die we moesten indienen en plots zei hij dat er één ontbrak bij mij. Zijn assistent had me echter gemaild met bevestiging dat die taak goed was toegekomen. Hoewel ik die mail kon tonen, had de prof een andere uitleg klaarstaan. Zogezegd kreeg ik nog een kans, ‘na het weekend breng je de nieuwe taak binnen’ kreeg ik van hem te horen. Een taak die ik alleen moet maken en niet geldt voor de medestudenten. Hoe kan ik een wetenschappelijk artikel schrijven over een onderzoek dat ik moet laten uitvoeren met medestudenten? Dit in de examenperiode bovendien nog in een weekend. Indien ik gegevens zou nemen van een mede-klasgenoot om daarover te schrijven zou ik beschuldigd worden van plagiaat. En aangezien de taak niet toegekomen was, kreeg ik een nul voor het vak...”

“Niemand verwees naar mijn afkomst of anders klinkende naam. Maar zeg nu zelf: ben jij ooit zoveel ‘toeval’ tegengekomen? Ik haakte af, want het werd me duidelijk dat ze niet wilden dat ik slaagde. Ik ben na enkele jaren dus gestopt en ik ben overgestapt naar een andere universiteit.. Ja, je mag het een vlucht noemen. Maar ik kon niet anders.”

“Aan de nieuwe instelling ging alles wat vlotter in het begin. Ik had er minder contact met de profen, maar ze waren over het algemeen ook vriendelijker en ik kan niets slecht over hen zeggen. Wat je er wel duidelijk merkt, is dat de reacties van studenten erg opvallend zijn. Dat is waarschijnlijk niet slecht bedoeld, maar meer uit onwetendheid. Brussel. Mijn vorige instelling was veel multicultureler, daar keken medestudenten niet van me op. Aan de nieuwe unief wel. Ze nemen veel afstand van me. Soms stappen ze gewoon weg als ik hen aanspreek. Als ik tijdens een groepswerkje iets zeg, doet iedereen alsof ze me niet hebben gehoord, hoewel het vaak over dingen gaat die ik eerder op mijn vorige unief al geleerd heb en waar ik dus zeker zou kunnen helpen. Zo'n dingen hebben een grote impact. Nu zit ik liever thuis dan naar de les te gaan. Natuurlijk beïnvloedt dat mijn resultaten.”

“Lesinhoud? Ja, ook daar zitten vaak racistische boodschappen in. Eén prof hield vol dat visa in het Midden-Oosten voortdurend gebruikt worden als bruidsschat. Een andere beweerde dat Turken altijd mensen inhuren om te huilen op begrafenissen. En zo gaat het altijd maar door, met die verzinsels...”

“DE KRACHT DIE IK IN MIJN EERSTE JAAR HAD, BEN IK KWIJT”

Een vriendin van Fatma vult aan: “Ze zijn waarschijnlijk niet eens slecht bedoeld, maar waar blijven ze dat soort belachelijke stereotypen toch halen? Zo is er een prof die in zijn cursus consequent volhoudt dat moslims schapen slachten in hun badkamer. Nu, persoonlijk ken ik geen enkele moslim die schapen slacht in de badkamer, en ik ken toch héél wat moslims hoor. Het idee alleen al is compleet belachelijk, maar ja. Voor een prof is het gemakkelijk om zo’n ideetje in de lucht te gooien. Hij hoort er achteraf niets meer van, niemand die hem erop aanspreekt. Maar wij hebben er achteraf wel last van.”

Fatma gaat verder: “Zulke dingen hebben heel mijn studies beïnvloed. Dit waren maar een paar voorbeelden, er zijn er veel meer. Alles had helemaal anders kunnen verlopen, maar die mensen breken je. Kijk, ik studeer psychologie en mijn proffen zijn dus ook psychologen. Zij weten hoe ze je moeten breken. Je kan je best wel doen, maar ik weet niet meer wat het ertoe doet. De kracht die ik in mijn eerste jaar had, ben ik kwijt.”

YASSER

Yasser is een goede student die naast de boeken ook tijd vindt voor engagement in het studentenverenigingsleven. Hoewel zijn studies vlot verlopen heeft ook hij al discriminatie ervaren in zijn hoger onderwijs carrière. De problemen doken op bij een docent Engels. Van ouderejaarsstudenten van Marokkaanse origine had Yasser al gehoord dat deze docent een zekere reputatie had. Maar het was een verplicht vak, dus hij kon het niet omzeilen.

In de les werden belangrijke Engelstalige teksten besproken van vooraanstaande wetenschappers en politici: Spencer, Darwin, de Britse Minister van Buitenlandse Zaken... Op die manier werden de studenten ingewijd in het Engelstalige wetenschappelijke jargon. De studenten werden geëvalueerd op hun beheersing van het Engels. Hiertoe moest elke student een presentatie geven en actief deelname aan de discussie. Daarnaast was er ook nog een mondeling eindexamen over de teksten uit de reader.

In de les viel het nog enigszins mee. Yasser en de zes andere Marokkaanse medestudenten werden niet echt geviseerd. Maar tijdens de presentaties die ze moesten geven, viel wel op dat ze steeds veel kritischer werden benaderd dan hun autochtone medestudenten. Hun Engels en hun mondelinge uiteenzetting werden door de professor opmerkelijk strenger beoordeeld. De andere klasgenoten kregen meer punten terwijl ze vaker minder moeite deden voor het vak.

“We waren dus gewaarschuwd”, vertelt Yasser, “we konden maar beter zorgen dat we de examenstof deftig onder de knie hadden zodat hij ons niets kon maken”. Yasser bereidde zich dus goed voor en trok zelfverzekerd naar het mondeling examen. Hij kreeg vier vragen uit verschillende teksten. Telkens kon hij een correct en gestructureerd antwoord geven. Hij kreeg het gevoel dat het examen vlot liep.

Tot de professor aan het einde van het examen vroeg naar zijn persoonlijke mening over de evolutieleer. Yasser antwoordde dat voor hem het Darwinisme een theorie is zoals alle andere theorieën. Hij vervolgde dat het in zijn ogen verkeerd was om op school één theorie met de paplepel mee te geven waardoor ze niet meer

kritisch in vraag kan worden gesteld. De prof kon duidelijk weinig begrip opbrengen voor deze persoonlijke mening en lachte Yasser uit. Hij kreeg een tien voor het vak. Weliswaar net genoeg om erdoor te zijn, maar “op basis van mijn antwoorden op de vier kennisvragen, ben ik ervan overtuigd dat ik toch minstens een veertien had verdiend”. Op een examen Engels, zou een persoonlijke mening over Darwin toch geen reden mogen zijn om iemand te buizen?

Maar Yasser had nog geluk. Een andere Marokkaanse student had zijn mondeling examen mogen verzetten omdat hij met een overlap zat met een ander examen die zittijd. Op de dag van de afspraak kwam de professor echter niet opdagen. Hij was de student vergeten. “Dat kan natuurlijk wel eens gebeuren”, zegt Yasser, “maar achteraf leek het toch wel heel erg toevallig”. Twee van zijn Marokkaanse medestudenten werden gebuisd. Ze stapten uiteindelijk naar de ombudsdienst met de vraag of die in tweede zit niet aanwezig kon zijn op het examen.

Yasser heeft zelf ook getwijfeld of hij geen klacht zou neerleggen. “Maar zou dat niet kleinzerig overkomen,” vroeg hij zich af. Oké, de prof had duidelijk last van vooroordelen en discrimineerde bij het quoteren. En natuurlijk leed de studiemotivatie en -vreugde voor het vak er bij Yasser zwaar onder. Maar uiteindelijk hield de professor hem niet tegen en heeft hij hem niet verhinderd om verder te studeren. “En dat is,” zegt Yasser, “uiteindelijk toch het belangrijkste? Begin bovendien maar eens te bewijzen dat het om discriminatie gaat. Dat is niet gemakkelijk”. Zo liet deze docent Engels in de eerste les de Marokkanen bijvoorbeeld pas als allerlaatste de datum voor hun presentatie kiezen,.

Wat ook opviel was dat de professor alleen maar de Marokkaanse jongens viseerde. De allochtone meisjes liet hij ongemoeid. “We hebben ons vaak afgevraagd waarom en allerlei verklaringen gezocht,” zegt Yasser. “Zo hadden we de indruk dat hij homo was. Misschien had hij eerder wel ooit slechte ervaringen gehad met moslims? Onze gemeenschap heeft nu eenmaal niet de naam van erg homovriendelijk te zijn.”

“Hoe dan ook, je kan een professor nu eenmaal niet van racisme beschuldigen”, zegt Yasser. “Mensen verwachten dat proffen minder bekrompen zijn, maar het zijn eigenlijk maar gewone mensen. En er lopen ook racisten tussen,” weet hij. Wel gaat het in de regel om hooggeschoolden die het spel vaak heel erg subtiel spelen.

Zo was er een andere prof die het niet kon laten om zich in de les steeds denigrerend uit te laten over andere culturen, en dan in het bijzonder over het islamitisch bankieren. Schamper vroeg hij zich in de les af wat ze dan wel kregen als het geen interest was, “Koekjes misschien?” En als moslimstudent kon je het ook beter vergeten om een bachelorpaper te schrijven over dit thema. Volgens de prof kon een moslim de zaak onmogelijk wetenschappelijk benaderen. “Een vreemde redenering,” vindt Yasser, “dan zouden katholieke of protestantse studenten en proffen ook slecht geplaatst moeten zijn om onderzoek te doen naar de typisch westerse manier van bankieren”.

Er zijn ook proffen die er een genoeg in scheppen om meisjes met een hoofdoek voor een volle aula te kleineren als “onmondig en onderdanig.” Dan vallen er meestal pijnlijke stiltes in de les. Dat de medestudenten verbouwereerd zijn bij zo'n uitspraken, is ergens een geruststelling. Meestal durven ze wel niet te reageren tegen de prof die hen achteraf nog punten moet geven.

Maar er zijn natuurlijk ook heel wat studenten die zelf racistisch zijn, al zullen ze dat meestal niet openlijk toegeven. In de toiletten op onze campus staat er geschreven: “Wat doen al die Makakken hier eigenlijk?” Het maakt dat je je weleens op je ongemak voelt onder je medestudenten. Het is nog steeds niet evident om je als Marokkaan thuis te voelen op de universiteit.

ESRA & CEREN

Ceren en Esra zijn beide studenten Sociaal Agogisch Werk. Samen met nog twee andere studenten van Turkse komaf, willen ze hun laatstejaarsstage graag in het buitenland doen. Nog in hun tweede jaar nemen ze al contact op met de internationale stagecoördinator om te vragen of dat kan. Alle vier hebben ze het jaar ervoor immers al een buitenlandse stage gedaan in de Euregio. Esra zat bijvoorbeeld in Maastricht en Nederland is haar prima bevallen. Ze wil graag terug maar nu naar Eindhoven. Ceren wil graag naar Istanbul. De stagecoördinator verzekert hen dat een Euregiostage in het tweede jaar een buitenlandse stage met het Europese Leonardoprogramma niet in de weg staat. In juni dienen ze een aanvraag in. Die wordt goedgekeurd door de coördinator. Omdat ze tweede zit hebben, moeten ze in september echter een nieuwe aanvraag indienen. Sterk gemotiveerd sturen ze het al de eerste dag van het academiejaar door. Als ze terug contact opnemen met de internationale stagecoördinator, blijkt dat de vorige is vervangen. “Een sterke stijlbreuk werd al meteen zichtbaar. De vorige probeerde zoveel mogelijk studenten warm te maken om naar het buitenland te gaan. Ze wou elke student zo goed mogelijk leren kennen om de perfecte match te vinden tussen stageplek en student,” herinnert Ceren zich. De nieuwe ontvangt hen echter allemaal tesamen in zijn kantoor. “Hij zegt ons onmiddellijk dat we niet naar het buitenland kunnen voor onze stage,” vertelt Esra. Tijdens het gesprek komt het opleidingshoofd verschillende keren binnenvallen om de stagecoördinator voor een vijftal minuten bij zich te roepen voor besprekingen. “Het was duidelijk dat het over ons ging. Telkens wanneer de stagecoördinator terug binnen kwam, keek hij nog een stuk norser,” beschrijft Ceren. “En iedere keer kwam hij af met een andere en nieuwe reden waarom we niet naar het buitenland konden. “We kregen heel erg het gevoel dat er gezocht werd naar redenen om ons niet in het buitenland op stage te laten gaan,” zegt Ceren, “maar dat het eigenlijk om een vorm van racisme of discriminatie ging die via allerlei bureaucratische formalismen werd verbloemd”.

Tegen Ceren zeggen ze dat ze niet naar Istanbul kan omdat ze al in Maastricht stage liep. “Nochtans,” dient Ceren hen van antwoord, “had de vorige stagecoördinator al had uitgezocht dat de Euregiostages niet meetellen als buitenland”. Bovendien halen ze in het gesprek aan dat andere studenten die vorig jaar stage liepen in de Euregio, wel opnieuw weg mochten: naar Peru, Zwitserland, Zweden etc. De mannen verleggen het geweer van schouder en trekken vervolgens de financiële kaart. “Ik zou voor Istanbul geen beurs meer kunnen krijgen,” legt Ceren uit, “maar gezien mijn ouders een huis en familie hebben in Istanbul en financieel wouden bijspringen, was geld niet direct een groot probleem.” Na dat antwoord veranderen de heren opnieuw van gedacht. Opeens is het omdat er geen contacten zijn met een universiteit in Istanbul, dat het feest niet kan doorgaan. Maar ook hier weet Ceren een mouw aan te passen: “Ik had zelf al contact opgenomen met de Marmara universiteit in Istanbul. Daar waren ze heel enthousiast over de komst van een Belgische stagiaire. Ze wachtten enkel nog op het bevestigingstelefoontje van de hogeschool, vertelde ik hen”. Maar ook dat kan de heren niet vermurwen. “En natuurlijk hebben ze ook niet gebeld,” zucht ze. “Uiteindelijk kwam hij af met het argument dat hij als internationale stagecoördinator moest optreden ‘als goede huisvader’. Hij vond het té gevaarlijk voor ons om op stage naar het buitenland te gaan!”, vervolgt ze verontwaardigt. “Hij durfde zelfs vragen of wel wel al eens alleen op reis geweest waren,” herinnert Esra zich, “en we vroegen niet om naar Zuid-Afrika of Peru te gaan. Ceren wou naar Turkije en de rest naar Eindhoven. Dat ligt op 60 kilometer van Hasselt en ze spreken er zelfs Limburgs. Van taalbarrières was zelfs geen sprake.”

Na dit vreemde ‘gesprek’ moeten de meisjes na anderhalf uur onverrichterzake en erg ontgoocheld afdruipen. “We voelden ons echt verschrikkelijk vernederd. Op de terugweg hebben we een potje moeten huilen,” bekent Esra. “Gelukkig was er veel sympathie van de studenten die buiten stonden te wachten en die ook het geschreeuw van het opleidingshoofd hadden opgevangen.”

“Het was voor ons echt een koude douche,” vertelt Esra, “Super gemotiveerd waren we in de zomer al een stageplek gaan zoeken in Eindhoven. We vonden drie geweldige stageplaatsen bij de gemeentelijke welzijnsdienst. We deden er al een intakegesprek en kregen de enthousiaste toezegging van het team.” Ook die informatie bezorgen ze uiteraard aan de stagecoördinator. Later horen ze tot hun ontzetting dat hij achter hun rug de stageplaatsen die we zelf hadden gezocht, aan andere studenten aanbod. “Gelukkig wist bijna iedereen ondertussen van ons

probleem en was een medestudente zo correct om het ons te komen melden. We namen vervolgens contact op met onze stageplaats om te vragen om buiten ons niemand anders aan te nemen,” licht Esra toe.

Enkele dagen later worden ze terug opgeroepen en heeft het opleidingshoofd andermaal een nieuwe verklaring klaarliggen: aangezien ze nog een trisvak uit het tweede jaar meeslepen kunnen ze niet naar het buitenland, want ze moeten de lessen daarvan verplicht bijwonen in het tweede semester. “Het ging om een vak waarvoor 80% van de studenten in tweede zit gebuisd was. De docente was namelijk ontslagen en had zich gewroken op de studenten. Om die reden kregen heel wat andere studenten een uitzondering voor de samenstelling van hun programmapakket. Ze mochten de 66 studiepuntenregel overschrijden. Wij mochten dat niet voor een vakje dat zelfs minder studiepunten telde,” zegt Esra bitter.

De dames laten zich niet zomaar afschepen en trekken zelf op onderzoek uit. Ze maken een afspraak met de ombudspersoon van het departement. Maar in plaats van een bondgenoot te treffen, bevestigt die het verhaal van het opleidingshoofd. “We moesten in ons stagetrimester één dag in de week naar school komen voor dat onnozele vakje. De dag stage die we zo verloren, zouden we in de vakantie moeten inhalen. We konden dus enkel stage doen in het binnenland.” Dat was des te vreemder omdat er voor andere (bis- en tris)vakken nooit verplichte aanwezigheid werd vereist – laat staan dat die werd geregistreerd. Omdat de ombudspersoon het laat afweten, beleggen de meisjes dan maar zelf een vergadering met de nieuwe lector van het vak dat ze moesten herdoen. Ook de stagecoördinator nodigen ze uit. Esra vertelt: “De lector is juriste en had uitgepluisd wat de regels waren en wat onze rechten. Ze stelde dat er helemaal geen regel was die ons kon verplichten om in de les aanwezig te zijn. En dat wat haar betrof dat ook niet nodig was omdat de cursus dezelfde zou blijven.” Met die info trekken ze terug naar de departementale ombudspersoon. Die belooft het departementshoofd erover aan te spreken, maar de meisjes willen daar graag bij zijn. Ze organiseren daarom zelf het gesprek. Naast de nieuwe internationale stagecoördinator ook hun begeleider van de tweedejaarsstage uit. Die is erg positief over haar ervaringen met de betrokken studenten en bereid een goed woordje te doen. Toeval of niet, maar de stagebegeleider krijgt een ander uur door en komt te laat op de afspraak. Desalniettemin bevestigt het departementshoofd de interpretatie van de studenten. “Eén dag in de week tijdens je stage naar school komen voor een vak, kon ook volgens hem niet. Maar dat betekende niet dat hij actie ondernam of ingreep”.

De zaak blijft dus onbeslist. Ondertussen krijgen de meisjes wel de steun van heel wat medestudenten. Er wordt aan gedacht om naar de pers te stappen, om petitities te starten en desnoods zich vast te ketenen aan de schoolpoort. Ceren herinnert zich dat ze het ook terloops even lieten vallen in het gesprek, “om de druk op te voeren. Maar we verduidelijkten dat we zelf de zaak niet wouden opblazen en dat we enkel wilden krijgen waar we recht op hadden.” Het departementshoofd schrikt wel even maar herpakt zich met de woorden dat hij zijn studenten goed kent en het allicht zover niet zal komen.

De meiden blijven steeds beleefd en beheerst maar tonen zich erg creatief als het erop aan komt hun zaak vooruit te helpen. Esra zit bijvoorbeeld dat jaar in de studentenraad van het departement. Ze raakt gebeten door studentenrechten en stroomt door naar de algemene studentenraad. Ze wordt uiteindelijk verkozen in de raad van bestuur van de hogeschool. “Ik wilde tonen dat ik als meisje met een hoofddoek meer in mijn mars had en best wel mijn mannetje kon staan. Ik hoopte dat ze zelf zouden inzien dat het echt een vooroordeel was om te denken dat ik een buitenlandse stage niet aan zou kunnen. Of dat ik in het buitenland de reputatie van de school zou schaden.” En natuurlijk waren de contacten met belangrijke sleutelfiguren in de hogeschool ook mooi meegenomen.

Wanneer Minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke op een dag naar hun associatie afzakt voor een lezing, trekken ze hun stoutste schoenen aan. Omwille van het thema zijn er veel mensen uit het department Sociaal Werk aanwezig: studenten, lectoren, de stagecoördinator, het opleidingshoofd en departementshoofd – allemaal geven ze present. Esra zorgt dan ook dat ze het allemaal gezien hebben wanneer ze op de minister afstapt. Ze horen ook dat ze vraagt wanneer ze eens zou kunnen langskomen om het over de problemen te hebben die ze als student ondervindt in haar hogeschool.

Waarom ze bleven vechten en het niet opgaven? Esra legt uit: “De steun van onze medestudenten en van enkele lectoren was voor ons echt cruciaal. Het bevestigde ons aanvoelen dat we echt onrechtmatig werden behandeld. En het motiveerde ons om verdere stappen te zetten”. In de schoolagenda ontdekken ze dat er zoiets bestaat als een institutionele ombudspersoon, bevoegd voor alle opleidingen op alle campussen. Ze stellen een lange klachtenbrief op met het hele relaas. Deze keer vinden ze wel gehoor. De institutionele ombuds belooft wel alles uit te zoeken. De

dame wijst er wel op dat hun dossier niet in orde is. Hoewel ze hun beursaanvraag voor de buitenlandse stage al de eerste dag van het academiejaar verstuurd, is die door de internationale stagecoördinator nooit doorgegeven. "Daarmee geconfronteerd, antwoordde hij dat hij onze aanvraag niet doorstuurde omdat we toch niet in aanmerking kwamen. Hij smeedt ze gewoon weg," zegt Ceren. De vier meisjes maken dus een nieuw dossier op en sturen dat door. Ondertussen is het wel al november en is de deadline voor de beursaanvragen van het Leonardusprogramma al lang verlopen. Dankzij de institutionele ombudsvrouw komt er eindelijk schot in de zaak. "Ze sprak het departementshoofd aan, tevergeefs, en stapte dan naar de algemeen directeur. Die had door dat er echt een probleem was en steunde ons."

Op het departement en in hun opleiding blijft de houding ondertussen erg vijandig. “Tijdens de examens van december werden we verschillende keren opgeroepen door de stagecoördinator, door het opleidingshoofd en departementshoofd. Het leek erg op psychologische oorlogsvoering waarbij ze ons op alle mogelijk manieren wilden demotiveren. We hadden het moeilijk om ons op de examens te concentreren”, verklaart Esra.

Begin januari krijgen ze dan eindelijk een verlossende mail van de ombuds dat ze toch mogen vertrekken naar het buitenland. “En omdat we onze beurs hadden misgelopen door een fout van het departement, kregen we een kleine financiële tegemoetkoming ter hoogte van het minimale bedrag van een Leonardusbeurs.” De meesten onder ons hadden wel recht op meer gehad, maar toch zijn ze tevreden met de oplossing. Op de nieuwjaarsreceptie van de hogeschool, waar Esra als studentenvertegenwoordiger ook op uitgenodigd is, valt op hoe de houding van opleidingshoofd en departementshoofd plots radicaal veranderd is. “Opeens werd ik geprezen als het zonnetje in huis en op het departement. Ik vermoed dat ze een stevige bolwassing hebben gekregen van de algemene directeur en ombuds”, speculeert ze.

Hun stage werd uiteindelijk een succesverhaal. Esra haalt met haar collega-stagiaires en het project dat ze in Eindhoven uitwerkten zelfs de lokale pers. “Die drie maanden zwoegen om te krijgen waar we recht op hadden, bleek achteraf zwaar de moeite!” verklaren ze unisono. Ook de verdediging van hun eindwerk loopt vlot. Na al het gebeurde zaten ze immers met de schrik dat ze zouden worden afgerekend op hun ongehoorzaamheid en strijdlust. Ceren is zelfs een keer gaan horen naar afstudeermogelijkheden bij andere hogescholen voor het geval ze echt werden tegengekomen. Ze vragen daarom bescherming bij de institutionele ombudsvrouw. Die regelt voor hen een beschermingsmaatregel: de stagecoördinator noch het opleidingshoofd mogen aanwezig zijn tijdens de verdediging van ons eindwerk.

“Voor ons is het uiteindelijk allemaal goed afgelopen,” zegt Ceren. “Maar de betrokkenen die ons discrimineerden zitten wel nog steeds op post. Niets garandeert dat hun houding fundamenteel is veranderd” Esra voegt toe: “Het was een geluk bij een ongeluk dat we met vieren waren. We stonden er dus niet alleen voor. Maar er zijn veel studenten die zich gewoon laten intimideren, niet weten hoe ze eraan moeten beginnen of de moed helemaal verliezen. Nu nog krijg ik regelmatig telefoon van allochtone studenten die duidelijk worden benadeeld en me om raad vragen.”

Hayat en Ahmed zijn twee oud-studenten arabistiek. Hayat is van Marokkaanse origine en ondertussen bezig met een tweede universitaire studie in exacte wetenschappelijke richting. Omdat ze een nicht heeft die nog in de opleiding zit, is ze nog steeds goed op de hoogte van het reilen en zeilen. Ahmed kwam als politiek vluchteling uit Irak naar België. Ahmed begon veel eerder met zijn studies en studeerde pas een jaar later af. Na nog een bijkomende Master-na-Masteropleiding is hij tegenwoordig met zijn diploma aan de slag. Beide vertellen over hun ervaringen als allochtone studenten in de opleiding Arabistiek en Islamkunde die – in weerwil van het studieonderwerp en studentenpubliek – lange tijd een racistisch bolwerk bleek.

“Onze bijzonder kleine opleiding, kampte met drie proffen die zich duidelijk bezondigden aan racisme en/of discriminatie”, vertelt Hayat. “Het begon niet op een bepaald ogenblik, het was er waarschijnlijk al van in het begin”. De opleiding werd uit de grond gestampt door een historicus die zich gaandeweg had verdiept in de arabistiek. Hij was lange tijd de enige prof en hoogleraar en werd – bij gebrek aan concurrentie – opgevoerd als dé islamautoriteit in Vlaanderen. Voor heel wat allochtone studenten was hij echter een regelrechte nachtmerrie. “Hij kwam erg agressief over en speelde het vaak erg persoonlijk,” legt Hayat uit, “heel wat moslimstudenten zijn omwille van zijn voortdurende denigrerende opmerkingen gewoon gestopt met arabistiek. Ze beginnen nochtans zeer gemotiveerd aan de opleiding omdat ze zich willen verdiepen in hun culturele en religieuze roots. Als hun prof geschiedenis van de islam hen dan elke week komt vertellen hoe achterlijk de islam wel is, kan het niet verwonderen dat ze het niet lang volhouden”.

Ahmed herinnert zich een jong meisje met hoofddoek dat enkele jaren voor hem aan de opleiding begon. “Met haar hoofddoek was ze het voortdurend mikpunt van zijn spot. Ze werd er zo onzeker van dat ze uiteindelijk haar hoofddoek heeft afgelegd om eraan te ontsnappen. Hoewel ze heel verstandig was, zat ze na twee jaar helemaal aan de grond en heeft ze een punt gezet achter haar studies.” Het roept de vraag op waarom zo een excentriekeling zich in hemelsnaam wil verdiepen in de is-

lam en arabistiek? Ahmed herinnert zich het antwoord van de man zelf: “Hij had zich omgeschoold tot arabist ‘om de vijand beter te leren kennen’, verklaarde hij in de les”. Hayat voegt toe dat hij duidelijk erg rechts-conservatief van signatuur was en nog steeds een gevierd en veel gevraagd spreker in conservatieve kringen. De man werd door de universiteit jarenlang ongemoeid gelaten. “Hij verschool zich steeds achter zogezegde wetenschappelijke objectiviteit en kritische zin. En hij beriep zich op de academische vrijheid - en dat is aan de unief een heilige koe”, verklaart Hayat. De bal ging maar aan het rollen nadat zijn islamofobe uitspraken de pers haalden. Het leverde hem een blaam op, maar na een procedureslag moest de universiteit die later intrekken. Al die tijd werd er slechts één klacht tegen hem ingediend – en die kwam zelfs niet van een student. Maar de aanklacht van racisme bleef zonder gevolg. Want om te onderzoeken of ze gegrond was, ging men over tot het analyseren van de manier waarop hij punten gaf. Daar bleek echter niets mis mee. “De man discrimineerde niet openlijk maar hij intimideerde en kleineerde wel aan de lopende band”, legt Hayat uit. “Uiteindelijk werd hij een jaar vervroegd met pensioen gestuurd – maar dat bleek vooral omwille van zijn zwakke wetenschappelijke prestaties”. Bovendien had de opleiding enkele jaren voorheen bij een doorlichting een slecht visitatierapport gekregen. Dat bestempelde de aanpak van de opleiding als verouderd. De component Modern Standaard Arabisch moest een groter gewicht krijgen en zoals Japanologie of Sinologie meer worden opgevat als regiostudie. “En hij paste niet langer in dat plaatje,” besluit Hayat.

Een andere notoire racistische prof uit de opleiding, werd wel ontslagen. “De man was niet alleen racistisch maar ook een onverbeterlijke seksist,” herinnert Hayat zich hem. Ahmed bevestigt “zijn erg paramilitaire instelling. Als hij een glas teveel op had, werd hij echt gevaarlijk.” Na een klacht van studenten werd hij buiten gezet. Hij had hen fysiek bedreigd en daar was een papieren bewijs van.

De slechtste persoonlijke herinneringen, houden ze echter allebei over aan een derde prof, de docent Modern Standaard Arabisch. “Aanvankelijk viel zijn racisme niet zo erg op. Naast die andere twee bullebakken was hij een doetje. Hij komt zeer kalm en rustig over,” beschrijft Hayat hem. “Maar hij maakte wel constant misplaatste vreemdelingengrapjes en hij deed zijn uiterste best om mensen die volgens hem niet thuis hoorden in de opleiding, te demotiveren.” Na de adviezen van de visitatiecommissie werd deze prof bovendien “incontournable”. Hij gaf het vak Modern Standaard Arabisch in alle vier de jaren en bovendien moest je steeds voor zijn opleidingsonder-

deel slagen om te kunnen overgaan. Hayat vertelt hoe haar vriend op een keer samen met enkele collegastudenten in een leslokaal zat te wachten op de prof. Toen die aankwam, verwonderde hij zich over het feit dat de deuren open stonden terwijl de richtlijn is ze te sluiten om diefstal te voorkomen van technisch materiaal. “Alle geluk dat de beamer er nog staat”, verklaarde hij, “want er zitten hier zelfs Marokkanen in de zaal”. “Zoiets valt slecht, zeker als je de enige Marokkaan bent in de zaal”, zegt Hayat, maar ze vervolgt: “Erger nog is zijn superioriteitsgevoel ten aanzien van alles wat Arabisch is.” Ook Ahmed vindt dat het grootste probleem: “Zo kijkt hij erg neer op native speakers. Hij durfde verkondigen dat Hosni Moubarak geen Arabisch kan. Nu ben ik in het geheel geen fan van de president van Egypte – ik vind hem ondemocratisch – maar dat houdt toch geen steek!” Hayat bevestigt dat: “Op een keer verklaarde hij zelfs dat de hersenen van Arabieren anders in elkaar steken. En dat Arabisch zo moeilijk is dat je het nooit helemaal kan beheersen”. Ahmed pikt daarop in en speculeert: “Volgens mij was dat een manier om zich in te dekken tegen de vele fouten die hij maakte. Zijn Arabisch is gewoon slecht,” stelt hij.” Hij slaagde erin bepaalde historische plaats- en eigennamen te vertalen omdat hij ze gewoon niet herkende. Hij verwacht verschillende dialecten met Standaard Arabisch.” Ahmed herinnert zich ook nog de eerste test die zijn Iraanse studiegenoot aflegde. “Die heeft school gelopen in het Farsi en schrijft snelschrift Arabisch. Hij was echter gebuisd op de allereerste toets die peilt naar de kennis van het Arabisch schrift. Ik denk dat de prof gewoon geen geschreven Arabisch schrift kan lezen”. Ook Hayat heeft haar twijfels bij zijn niveau: “Eén van de eerste lessen van het eerste jaar stapte ik op hem af met enkele vragen over naamvalskwesties. Hij kon niet antwoorden. Ik kreeg de indruk dat hij zich bedreigd voelde en dacht dat het strikvragen waren. Sindsdien mocht ik niet langer vragen stellen in zijn les.”

Maar de ergste discriminaties staken de kop op tijdens de examens. De professor hield er een vreemde manier van quoteren op na. In feite gaf hij geen punten op je prestaties tijdens het examen, maar wel op wat hij vond dat je waard was. Hij deelde de groep op in de goede studenten en zij die er niets van bakken en verklaarde dat het examen eigenlijk overbodig was omdat hij toch al wist hoeveel iedereen waard was. Allochtone studenten met moedertaal Arabisch of op zijn minst een voorkennis, behoren opvallend vaak tot die laatste groep. Ahmed had doorgaans erg goede punten op alle vakken, maar de Irakees werd steevast gebuisd op modern Arabisch. “Eigenlijk werd ik vooral gefleest omwille van mijn Nederlands,” verklaarde hij zich nader, “Hoewel ik de vijf niveaus van het het Centrum voor Levende Talen met succes afrondde vooraleer ik aan de unief begon, is

mijn Nederlands niet perfect. Maar de vertaling van Arabisch naar Nederlands zou ruimschoots moeten worden gecompenseerd door mijn erg sterke mondelinge taalvaardigheid en goede vertalingen van Nederlands naar Arabisch.” Niets is minder waar in Arabistiek en Ahmed verliest kostelijke jaren vooraleer hij zijn diploma uiteindelijk haalt. Ook zijn studiegenoot uit Iran wordt afgerekend op Nederlandse taalvaardigheid en spelling. Na de zoveelste buis ging hij zijn examen inkijken. In zijn kopij zag hij dat de nochtans correcte vertaling van “mefta” naar “sleutel” in het rood omcirkeld stond. Om meer uitleg wordt gevraagd, stelt de prof dat de student “onbestaande Nederlandse woorden gebruikt: volgens hem staat er “steutel” geschreven in plaats van “sleutel”. Ook in de les maakt de prof opmerkingen in die zin. Ahmed wordt aangeraden om zich in te schrijven bij de VDAB en voor een fysieke job te kiezen. Hoe hard hij ook werkte voor het vak, de prof vond dat hij er echt niet door mocht geraken. Uiteindelijk deed hij dubbel zo lang over zijn studies als nodig was. Voor Hayat komt het erg bekend voor: “hij geeft je gewoon een punt op je hoofd en zoekt achteraf wel iets – hoe pietluttig ook – om dat te verantwoorden. Heel vaak is dat dan Nederlands. Nochtans zou het accent moeten liggen op Arabisch als middel om de cultuur van de regio te leren kennen.”

Niet alleen de allochtone studenten waren slachtoffer van zijn quoterings-“systeem”. “Ook een rolstoelgebruiker kon geen genade vinden in de ogen van de prof,” herinnert Hayat zich. “De eerste formele klacht werd trouwens ingediend door autochtone studenten”. Ze hadden in de januarizittijd goede punten gekregen maar bleken voor het ganse jaar gebuisd. Dat was alleen mogelijk als hij negatieve punten had gegeven op het examen in juni. Hayat vertelt: “De klacht werd ingediend en onontvankelijk verklaard bij de examencommissie. Die deed onmiddellijk een rechtzetting. Maar het bleef bij een schikking ‘in der minne’. Zijn collega’s deden het voorval af als ‘rekenfout’ zodat het niet moest worden doorgespeeld aan hogere instanties.” Ook Ahmed diende verschillende klachten in: “Ik kreeg iedere keer gelijk en mocht dan opnieuw examen doen of mijn examen werd door iemand anders verbeterd. Maar de daaropvolgende keer begon het spel weer gewoon opnieuw. Dat was psychologisch erg belastend. Er kwamen wel kleine ad hoc-oplossingen uit de bus maar structureel veranderde er niets.” Uit de histories met de andere proffen hadden de studenten de les getrokken dat er zonder formele klachten nooit wat zou veranderen. Maar ook dat volstond niet. Pas wanneer de studentenvertegenwoordigers konden aantonen dat de man zichzelf ook nog eens verrijkte via woekerprijzen voor zijn overigens slechte cursusmateriaal, kwam er schot in de zaak. Nadat ook

's mans levenswerk door de wetenschappelijke uitgeverij werd geannuleerd omwille van zijn bedenkelijke wetenschappelijke kwaliteit, moest de man voor de evaluatiecommissie verschijnen. Die wordt bevolkt door collega-proffen en doet aan 'peer-review'. Twee keer een negatieve evaluatie betekent ontslag. "Ondanks de waslijst negatieve elementen, kreeg de man naar het schijnt toch een positieve evaluatie," weet Hayat, "Zijn latent racisme en zijn discriminatie leverden zelfs geen blaam op". Wel werd beslist de man te ontheven van zijn lesopdrachten. Maar zijn wedde mag hij houden. Dat wil zeggen dat hij ook niet kan worden vervangen." De opschorting van zijn onderwijsopdracht heeft meer te maken met de problemen met de accreditatie van de opleiding dan met de discriminatieklachten", denkt Hayat. Arabistiek liep immers al een eerste negatieve accreditatie op omwille van het gebrekkige niveau Modern Standaard Arabisch. Een volgende negatieve beoordeling betekent dat ze haar erkenning volledig verliest en de boeken kan sluiten. "Maar de schorsing is niet definitief," vervolgt ze. "Aangezien hij niet is ontslagen en wordt doorbetaald, kan hij ook niet zomaar worden vervangen. Ondertussen blijft Modern Standaard Arabisch wel super belangrijk om toch de accreditatie te halen. Bijgevolg duikt elk jaar opnieuw de discussie op of hij toch niet opnieuw mag gaan lesgeven..."

Hayat besluit: "De veranderingen in Arabistiek zijn er enkel en alleen gekomen dankzij de studenten. Het is duidelijk dat het zogezegd zelfregulerende systeem niet werkt. Proffen zitten vastgebijtd in hun statuut, ze doen aan vriendjespolitiek en houden elkaar de hand boven het hoofd. Wie iets durft aan te klagen kan zich verwachten aan represailles." En de studenten? "Als ze het aandurven om klacht in te dienen, krijgen ze vaak gelijk," stelt Ahmed vast. "De oplossingen die worden getroffen blijven echter individueel, ad hoc en zijn niet structureel. Van sancties is er al helemaal geen sprake."

Hoe is het ooit zo ver kunnen komen? Ahmed ziet het als volgt: "De opleiding werd destijds opgestart vanuit de oude, nogal kolonialistische onderzoekstrategie. De maatschappij en religie van het Nabije Oosten werden bekeken door een sterk gekleurde westerse bril. Bovendien werd er om ideologische redenen voor de bezetting vooral uit de katholieke vijver gevist – wat de kwaliteit niet altijd ten goede kwam." Hayat voegt er nog aan toe: "Sinds het jaar 2000 is de allochtone instroom sterk aan het stijgen. De oriëntalistische aanpak was daar niet op voorzien. Dat leidde tot een klachtenregen en tot bijsturingen. Helaas heeft het véél te lang geduurd voor er echt iets veranderde en zijn er onderweg veel slachtoffers gevallen."

“Voor ik mijn studies aanvatte, werd ik vaak geconfronteerd met de volgende opmerkingen: in de Rechten zijn er veel racistische proffen, het is een omgeving zonder diversiteit... Hoewel deze uitspraken me ergens wel afschrikten, heeft het geen invloed gehad op mijn keuze om aan deze opleiding te beginnen.”

“In het eerste jaar nam ik een goede start, maar toch heb ik toen overwogen om te stoppen. Het gebrek aan diversiteit was daar één van de oorzaken van: ik voelde mij niet helemaal thuis binnen die academische wereld. Ik werd echter meermaals positief benaderd door sommige professoren, die blij leken dat ik een studie Rechten had aangevat. Hun geloof in mij heeft er mee voor gezorgd dat ik doorgezet heb en dat zal ik niet snel vergeten...”

“Ik merkte al gauw dat mijn medestudenten vaak nog niet in contact met moslims of allochtonen geweest waren. Als er groepsdiscussies waren, werd er dan ook snel veralgemeend: dé moslims zus, dé allochtonen zo... Het is natuurlijk niet leuk om telkens weer te moeten ingaan tegen deze vooroordelen.”

“Toen ik aan mijn licentiaat begon, was dat in een nieuwe omgeving - opnieuw één met weinig diversiteit. De proffen waren er minder persoonlijk, maar over het algemeen ook niet onvriendelijk, integendeel. Er waren echter een aantal uitzonderingen. Zo vroeg één professor me bij aanvang van een mondeling examen welke nationaliteit ik had. Ik antwoordde eerlijk dat ik een dubbele nationaliteit had, waarop hij meteen snijdende opmerkingen begon te maken. “Waar is dat nu voor nodig?” De toon was duidelijk afkeurend. Met de examenstof had die vraag echter niets te maken wat me nog zenuwachtiger maakte...”

“Een andere professor omschreef de koran in een les als ‘een gevaarlijk boek’ en maakte nog talloze andere stereotyperende opmerkingen over moslims. Als je dan, als moslim, op de eerste rij zit en de prof komt vlak voor je staan terwijl hij dat aan een volle aula zegt, dan is dat natuurlijk erg provocerend. Na dergelijke situaties is het onvermijdelijk dat je je afvraagt of je moslim-zijn ook een invloed zal hebben op je examen. De vrees voor een oneerlijke behandeling heeft er bij mij alvast voor gezorgd dat ik voor dat vak dat tikkeltje harder geblokt heb.”

“Op het studentenforum werden er ook regelmatig racistische berichten gezet. Na een actualiteitsbericht waarbij allochtonen in een kwaad daglicht kwamen te staan stond er dan bijvoorbeeld dat ‘die woestijnvolkeren maar terug naar hun land moeten.’ En dat wordt dan gezegd door studenten Rechten... Dat sommige medestudenten ook tot deze “woestijnvolkeren” behoren verloor men blijkbaar uit het oog, misschien net omdat ze door hun beperkt aantal niet in het oog sprongen... Je weet dat het maar een beperkte groep is die dergelijke onzin uitkraamt, maar toch kan zo iets gewoon niet; het zijn net dergelijke incidenten die leiden tot de vooroordelen over onze opleiding...”

“Mijn schild is er alleen sterker door geworden. Anderen haken echter wel af door dat soort dingen. Ik heb de eindstreep gelukkig gehaald, maar ik besef wel dat veel jongeren van allochtone origine nog aan het begin van de rit staan en met dezelfde vragen en bezorgdheden kampen. Ergens ben ik nu voor hen onrechtstreeks een rolmodel geworden die bewijst dat het wel degelijk kan.”

“We hebben qua diversiteit nog een lange weg te gaan, maar mijn droom is dat men niet meer vreemd opkijkt als een allochtoon een hoger diploma behaalt en dat de diversiteit die men in de maatschappij ziet, weerspiegelt wordt op de universiteit. Pas dan kunnen we stellen dat gelijkheid van kansen in ons land niet enkel een mooi principe is, maar een realiteit. Ik hoop echt dat we daar geraken. Eén ding steunt me daar enorm in: voor elk moeilijk moment de afgelopen jaren, heb ik ook erg veel mooie momenten gekend en fantastische mensen ontmoet die hopelijk mee die droom kunnen realiseren.”

NORDIN

Nordin zit in zijn derde bachelor en is een fervent voetballer. Samen met zijn maten heeft hij een ploeg opgestart om mee te doen aan het zaalvoetbaltoernooi voor studenten op de campus. De competitie wordt georganiseerd door de Sportraad. De samenstelling is nieuw maar Nordin is ervan overtuigd dat ze een sterke ploeg hebben die kans maakt op een mooie plaats te eindigen.

Onlangs was de eerste speeldag van de competitie en ontmoette Nordin's ploeg haar eerste tegenstrever. In de eerste helft lopen de scores gelijk op. Aan de ruststand begint de spanning echter op te lopen. Daarom stapt Nordin in de pauze af op de tegenpartij met de boodschap "Mannen, speel wat rustiger. Het is hier niet de Champions League en er moeten geen gewonden vallen." Veel lijkt dat echter niet te helpen. De sfeer wordt grimmiger, het spel heftiger, zeker naarmate de ploeg van Nordin in de tweede helft aan de winnende hand is. In het ruige spel wordt er getackeld dat het een lieve lust is en trekt de scheidsrechter enkele gele kaarten. Ook het publiek hitst de gemoederen verder op.

Bij een duel tussen één van Nordin's ploegmaats en een speler van de tegenpartij roept een supporter: "Bruine, blijft eens van mijn broer!" Nordin vindt zoiets niet kunnen en vraagt het publiek om sportief en correct te blijven. "De scheidsrechter is een al wat oudere man die eigenlijk niets te maken heeft met de unief," beschrijft hij, "Hij heeft de racistische opmerkingen zeker gehoord maar niet ingegrepen. Het enige wat hij me zei, is verder te spelen". De scheidsrechter fluit enkel de sportieve fouten maar niet de racistische opmerkingen. Uiteindelijk winnen Nordin en zijn ploegsmats de match.

De tegenstrevers tonen zich echter een slechte verliezer. Wanneer na de wedstrijd de spelers van beide ploegen terug naar de bank lopen, roept hun rechter middenvelder "Vuile makak, keer terug naar u land!" De boodschap is blijkbaar bedoeld voor Khalid, Nordin's ploegmaat. Dat is het moment waarop de boel esca-

leert. De helft van Nordin's ploeg bevindt zich dan al in de kleedkamer. Nordin probeert Khalid mee te krijgen naar de kleedkamer, maar Khalid wil blijven tot hij de naam weet van de racistische kerel die hem beledigde, om een klacht tegen hem in te dienen. Waarop de tegenspelers en veel talrijkere supporters van de andere ploeg hem omsingelen. Nordin ziet de bui al hangen en probeert tussen te komen om Khalid uit zijn hachelijke situatie te halen. Opeens regent het racistische scheldwoorden. Er wordt geduwd en getrokken. Er vallen klappen. Jupilerflesjes vliegen door de lucht. "We vroegen de scheidsrechter om te blijven tot de politie er was," vertelt Nordin, "maar hij nam zo snel mogelijk de benen".

Ook de aanwezige verantwoordelijke van de Sportraad blinkt niet uit in verantwoordelijkheidszin. Hij heeft de racistische opmerkingen nochtans duidelijk gehoord, maar laat de boel betijen. Hij heeft alle namen van de concurrerende ploeg maar wil de naam van de racistische speler niet geven. "Ik vroeg hem wat de gevolgen zijn voor een ploeg die zich bezondigt aan racisme", vervolgt Nordin. De vrijwillige student van Sportraad antwoordt dat hij gewoon hoopt dat de ploegen in de toekomst niet meer tegen elkaar zullen uitkomen. Van uitsluiting of een sanctie is er blijkbaar geen sprake. Verder verschuilt hij zich achter het argument dat het voor de rest zijn bevoegdheid niet is.

**"HIJ HEeft DE
RACISTISCHE
OPMERKINGEN
GEOHOORD, MAAR
LAAT BETIJEN"**

Nordin wijst hem op het feit dat hij wel het verslag schrijft van wat er is gebeurd: "Je kan ook altijd advies geven, heb ik hem duidelijk gemaakt." Nordin gelooft wel niet dat er veel van in huis zal komen. De jongen wou vooral voorkomen dat de politie erbij werd gehaald. De Sportraad is een vrijwilligersorgaan van studenten die verantwoordelijk zijn voor de competitie. Ze worden niet democratisch verkozen maar eigenlijk eerder gecoöpteerd. Om toegelaten te worden moet je sportief zijn en de juiste connecties hebben. "Er zitten geen allochtonen in de Sportraad. Enkele jaren geleden was er wel eens eentje die het heeft geprobeerd. Maar zijn collega's vertrouwden hem niet. Bij alles wat hij deed kreeg hij een chaperonne

mee en werd hij in het oog gehouden. Na een paar maanden hield hij het gedegouteerd voor bekeken,” herinnert Nordin zich.

Uiteindelijk is de politie dan toch aangekomen. Khalid wou immers nog steeds klacht indienen. “Maar de flikken lachten ons gewoon uit,” vertelt Nordin. Plots wouden de tegenstrevers van de andere ploeg ook allemaal klacht indienen. “Ze draaiden het verhaal helemaal om alsof wij zouden begonnen zijn,” zucht hij. Nordin verklaart dat het vooral Khalid was die een klacht wou indienen. Khalid overweegt ook stappen te zetten naar het sportcomité van de universiteit en zelfs naar het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding. Nordin gelooft er niet meer in. Hij voetbalt al jaren en heeft al ettelijke keren klacht neergelegd bij de politie. Er is nog nooit iets van in huis gekomen.

“Er was trouwens ook een kerel uit het publiek die ons wou steunen.” Hij had de racistische opmerkingen tijdens en na de wedstrijd goed gehoord en wou als getuige ook klacht indienen. Maar zijn vraag werd afgewezen. “Pas toen de jongen de naam van de flik vroeg, draaide de patrouille bij,” vervolgt Nordin. “Toen wouden ze zijn getuigenis plots wel horen.” Uiteindelijk hebben de agenten de spelers van de andere ploeg zelfs naar huis gebracht. “Om hun veiligheid te garanderen,” snuift hij verontwaardigd. Erg efficiënt was dat niet: de andere ploeg was nochtans veel groter en duidelijk in de meerderheid. “Maar we ogen natuurlijk veel gevaarlijker en dus zullen ze zich van slachtoffer hebben vergist,” merkt hij schamper op.

Nordin geeft toe dat hij na zo een incident doorgaans wel een tijdje schrik heeft om naar school te komen. En vooral om terug naar huis te gaan. “Doorgaans blijf ik tot negen uur ‘s avonds in de bibliotheek studeren. Dan bel ik meestal een vriend om me met de auto te komen halen. Vorige week is er immers nog een Marokkaan ineen geslagen. Je moet maar eens de pech hebben om die kerels ‘s avonds in je uppie tegen te komen als ze zwaar beschonken zijn.” Op de campus is het ook geen pretje. Vandaag heeft hij nog spelers van de tegenploeg in de gang gekruist.

HOSSEIN

Hossein is geboren in België maar zijn ouders komen uit Iran. Hij ziet er wel erg ‘allochtoon’ uit, maar zijn Nederlands moet niet onderdoen voor dat van de autochtone Vlaming. Door zijn ASO- middelbare school is hij moeiteloos heen gewalst. Hij schreef zich daarom in aan de unief voor een eerste jaar in de exacte wetenschappen. Ondanks zijn goede resultaten (onderscheiding) ontdekte hij dat een humane richting beter bij zijn interesses aansloot. Het academiejaar erop ging hij op kot en schreef zich aan een andere universiteit nietsvermoedend in voor een opleiding in de humane wetenschappen. Uit zijn vorige opleiding heeft hij heel wat vrijstellingen meegekregen. Zo hoopt hij zijn traject binnen het voorziene schema af te werken. Maar dat draaide even anders uit.

Het begon al in het eerste semester met een belangrijk opleidingsonderdeel dat normaal over de eerste twee bachelorjaren liep. Hossein had de leerstof grondig ingestudeerd toen hij zich aandeed voor het mondeling examen. Dat bestond uit drie vragen waarop hij drie goede antwoorden kon formuleren. Zoals gebruikelijk aan de faculteit, vroeg hij aan het einde van het examen de professor naar zijn resultaat. Die antwoordde dat hij niet de gewoonte had zijn exacte cijfer al op het examen mee te delen maar dat Hossein de leerstof duidelijk goed beheerste.

Na de examenreeks bleek dat hij slechts een negen kreeg. De mondige Hossein liet er geen gras over groeien en maakte een afspraak met de prof. Hij wilde weleens weten waarop het eindcijfer dan was gebaseerd. “Mijn prof kwam met het excuus dat hij zich de gestelde vragen niet meer kon herinneren. Bovendien,” zegt Hossein, “kon hij mijn schriftelijke voorbereiding niet terugvinden.” Nochtans was de deliberatie nog maar enkele dagen geleden.”

In overleg met de trajectbegeleider, besloot Hossein het er maar bij te laten. Voor het bachelordiploma kon je immers gedelibereerd worden voor een buispunt op maximaal vier studiepunten. “Ik had het gevoel dat hij mij er gewoon niet door

wou laten omwille van mijn afkomst,” verklaart Hossein, “en dat ik hem beter niet tegen me in het harnas joeg door te gaan procederen. Ik moest immers nog examen voor de vervolgcursus bij hem afleggen.” In de hoop dat het conflict wat zou bekoelen, nam hij het vervolgvak niet op in het tweede semester. Hij zou dat vak er volgend academiejaar wel bijnemen.

Een jaar later bleek die tactiek weinig zoden aan de dijk te hebben gezet. Nochtans diende het zich deze keer hoopvol aan. Veertig procent van het eindtotaal werd gequoteerd op basis van een groepswerk en presentatie. Samen met zijn groepsleden haalde hij dertien op twintig voor dit onderdeel. Een flink deel van de punten waren dus al verdiend. Op het mondelinge examen kreeg Hossein andermaal drie vragen voorgeschoteld waarop hij stuk voor stuk goed kon antwoorden. Er kwamen geen bijvragen. “Na afloop van het examen durfde ik opnieuw vragen wat hij ervan vond”. De derde vraag, vond hij, had Hossein onvoldoende gedetailleerd behandeld. “Ik stelde voor er vooralsnog dieper op in te gaan, maar de prof zei laconiek dat het examen was afgelopen.” Van medestudenten had Hossein vooraf gehoord dat hij hen op het eind van het examen steevast liet weten of ze geslaagd waren of niet.

Op zijn hoede na wat het jaar ervoor gebeurd was, vond hij dat hij net als zijn collega’s ook recht had op een duidelijk antwoord. De prof repliceerde dat hij nog niet wist welk punt hij ging geven. Hij was zagezegd vergeten welke verdeelsleutel tussen schriftelijk en mondeling gedeelte hij voor het eindresultaat weer ging hanteren. “Ik herinnerde hem eraan dat hij in de les een zestig veertig verhouding had afgesproken, maar opeens deed hij alsof het zeventig dertig was”, zucht Hossein: “Omdat ik onraad rook en zo snel mogelijk wou weten waaraan ik toe was, vroeg ik hem die avond nog mijn cijfer door te mailen”.

Enkele uren later kreeg hij effectief een mail met de boodschap: “Gezien het mondeling examen op zeventig procent van de punten staat, heeft u helaas een negen.” Vastberaden om het er deze keer niet bij te laten, printte Hossein onmiddellijk de opleidingsfiche af van het vak waarop de evaluatiesleutel zestig-veertig aangekondigd stond. Mail en fiche zond hij naar de trajectbegeleider die hem onmiddellijk bevestigde dat hij cijfermatig zeker recht had op een tien. “Ik wist dat ik recht had op meer”, stelt hij, “maar ik besloot genoeg te nemen met een tien om te vermijden dat ik het vak opnieuw moest doen en het zo achter me aan zou

blijven slepen”.

De trajectbegeleider schakelde het secretariaat van de faculteit in, die de prof probeerden te bereiken. Hossein zelf nam intussen contact op met de ombuds maar kreeg een autoreply dat ze met vakantie was. “Dat was erg vervelend. Als je beroep wil instellen zijn er zeer krappe termijnen. Het is toch erg dat de ombudspersoon niet paraat staat op het moment dat de studenten hem nodig hebben”, vindt Hossein. Enkele dagen later kreeg hij dan toch antwoord van de ombuds dat ze het intern zouden bespreken. Ze heeft de prof dan onder druk gezet met het argument dat een tien op twintig in dit geval professioneel en cijfermatig onoverkomelijk was. “Kort erna kreeg ik een mail van de trajectbegeleider om te zeggen dat de prof telefonisch akkoord was gegaan met een tien”, vervolgt hij.

Gerustgesteld vertrok Hossein dus naar de proclamatie. Daar wachtte hem een koude douche. Op het puntenblad was de tien handmatig doorgehaald en vervangen door een negen. De trajectbegeleider stond ook met de mond vol tanden en zocht uit wat er was gebeurd. Op het moment dat iedereen zich klaarmaakte om naar de deliberatie te vertrekken, heeft de professor naar het secretariaat gebeld om de tien om te zetten in een negen. Omdat Hossein zich gesteund voelde door trajectbegeleider en ombuds, besloot hij verder te procederen. Daarbij schakelde hij juridische middelen in.

Hossein diende klacht in bij de interne beroepscommissie en mocht zijn verhaal komen doen. Deze commissie telde zes proffen. Maar volgens Hossein “was het puur tijdverlies. De proffen spannen gewoon samen. Ze voelen zich onaantastbaar. Van het moment dat er één wordt aangevallen, gaan ze in het defensief en trekken ze aan één zeil. De decaan zei me zelfs vlakaf dat ik niet moest vergeten dat een prof nu eenmaal een prof is en ik maar een gewoon studentje.” Omdat Hossein de boel ook niet op de spits wou drijven – zijn eerste prioriteit is nog steeds afstuderen – nam hij het vak er het jaar erop dan maar weer bij. “Maar het gevolg is wel dat ik ondertussen een half jaar achterstand heb opgelopen. En het kost veel energie om dag in dag uit tegen zo een vijandige mentaliteit op te moeten boksen zonder je geduld te verliezen”, zucht hij.

Zijn discriminatie-ervaringen met deze professor zijn allesbehalve een alleenstaand geval. Ook andere allochtone studenten kregen bij hem stelselmatig lagere cijfers dan voor hun andere vakken en minder punten dan hun autochtone mede-

studenten. Hossein vertelt: “Maar ze durven niet te reageren. Ik heb hen gevraagd om samen actie te ondernemen, maar ze zijn geïntimideerd. Want zelfs als je al je gelijk zou halen, dan nog krijg je meestal achteraf wel de rekening gepresenteerd. We willen wel nog kunnen afstuderen.”

Het lijkt een vast stramien te zijn aan zijn faculteit en het is ook niet beperkt tot één enkele prof. Met een andere professor had hij vergelijkbare problemen. “Vermits zijn vak me erg interesseerde,” vertelt Hossein, “had ik op eigen initiatief bijkomende wetenschappelijke literatuur doorgenomen.” Hij had geluk: zijn hoofdvraag die op de helft van de punten stond, ging net over het thema. Ook de andere vragen gingen vrij goed. Toch kreeg hij een negen. “Het regent negens voor allochtone studenten aan onze faculteit,” zegt Hossein. “Een negen is aan onze faculteit niet bedoeld om mensen een kans te geven op deliberatie. Negens lijken in de praktijk vooral een handig instrument om allochtone studenten tegen te houden”.

Hossein ging dapper opnieuw het gesprek aan met de prof in kwestie. Die betwistte de referenties niet die hij had aangehaald tijdens het examen maar wel de interpretatie ervan. Omdat de betrokken professor dat jaar de ombudsman was, besloot Hossein het examen gewoon opnieuw af te leggen in tweede zit. De tweede keer kreeg hij een tien. Nog steeds niet waar hij recht op had, maar net genoeg om er vanaf te zijn. Het daaropvolgende academiejaar bleken de nieuwe wetenschappelijk referenties die Hossein had aangebracht tijdens zijn ‘slechte examen’ wel gebruikt om de cursus van dat opleidingsonderdeel te actualiseren.

Hossein is nog steeds niet afgestudeerd. Na alle perikelen op het examen en vlak voor de deliberatie, moet hij volgend semester opnieuw examen afleggen bij de professor die hem al twee keer onterecht een negen gaf. Maar hij moet absoluut slagen voor dit vak om aan zijn stage te mogen beginnen en af te kunnen studeren. Moet hij overwegen om een objectieve waarnemer mee te vragen bij het mondeling examen? De trajectbegeleider raadt het hem af omdat het de zaak alleen maar zou doen escaleren. Bovendien is de kans groot dat het dan de professor en ombuds wordt waarmee hij zelf eerder al een schermutseling had. “Moest destijds iemand me hebben verteld wat ik daar zou meemaken, ik had hem niet geloofd en het verhaal afgedaan als ingebeeld en overdreven”, besluit Hossein.

GEBRE

Gebre studeert Economische Wetenschappen. Hij is van Ethiopische afkomst en de enige allochtoon in zijn jaar. Echt openlijk racisme heeft hij aan de universiteit nooit ervaren. “Ik heb meer last van xenofobie dan van racisme,” verklaart Gebre. “Vaak worden er domme uitspraken gedaan zonder dat men beseft daarmee bepaalde minderheidsgroepen te kwetsen. Maar dat komt meer voort uit vooroordelen en bekrompenheid dan uit haat.”

Eén keer, in het derde jaar, heeft hij zich toch serieus afgevraagd of het niet om een racistisch incident ging. “De prof was nogal bekrompen van inborst en weinig fijnbesnaard,” omschrijft Gebre hem. “De relatie was al van in het begin slecht,” herinnert hij zich. “De prof antwoordde niet op mijn vragen of volstrekt naast de kwestie. Hij negeerde me.” Gebre dacht dat het misschien toeval was, of inbeelding, “maar mijn medestudenten viel het ook al snel op dat de prof de pik op me had”.

Naarmate het semester vorderde, maakte de prof steeds vaker denigerende opmerkingen over allochtone bevolkingsgroepen. “Er vonden wel meer studenten dat hij overdreef, maar niemand durfde openlijk reageren tegen zijn ongepaste opmerkingen,” vertelt hij. Met zicht op het examen ging Gebre zelf de confrontatie ook liever uit de weg. Het examen was gelukkig schriftelijk en het viel wel mee. Het was niet zijn beste, maar toch goed voor zeker een twaalf. De ontuchtering was dan ook groot toen hij zijn puntenblad kreeg: “Een vijf op twintig had hij me gegeven!”

Gebre wou dus graag weten waaraan dat lag en probeerde een afspraak te maken bij de prof. Dat bleek niet evident: de man probeerde hem af te schepen en verwees hem door naar zijn assistent. Maar Gebre hield voet bij stuk: "Ik ging ervan uit dat de professor zijn examens zelf had verbeterd en wou het dus rechtstreeks met hem bespreken". Bovendien overwoog hij om een intern beroep in te stellen tegen zijn uitslag en liep de termijn hiervoor stilaan af. Uiteindelijk gaf de man toch toe. De ontmoeting vond plaats in zijn bureau en verliep allerminst hartelijk. De prof snauwde hem toe dat hij speciaal uit het buitenland was teruggekomen voor zijn 'geval' en dat het dus maar beter belangrijk was.

Na wat aandringen mocht hij dan toch het examen inzien. De uitkomst van zijn vragen was correct maar de prof betwistte de methode die hij gebruikte. Discussiëren zette weinig zoden aan de dijk. Langs zijn neus weg, gaf Gebre wel mee dat hij bereid was om verder te procederen. "Was het omwille daarvan? Ik weet het niet," zeg Gebre, "maar hij zag zich uiteindelijk wel genoodzaakt om zijn punt te veranderen". In plaats van een vijf kreeg hij uiteindelijk een negen. De facto veranderde dat echter niets. In zijn richting en zijn jaar mocht je maar één negen halen, wou je alsnog gedelibereerd worden. "En ik had nog een negen voor een ander vak. Ik kan me niet van de indruk ontdoen dat hij dat heel goed wist," vervolgt hij.

Waarom hij dan toch de stap niet zette naar de interne beroepscommissie? "Ik had me wel geïnformeerd hierover, maar ze vertelden me dat het examen dan gewoon door een collega verbeterd zou worden. En ik kon me niet voorstellen dat zijn collega's tegen hem in zouden durven gaan. Bovendien was de termijn al afgelopen omdat de prof het examen eerst niet wou laten inzien". Gebre had dus een tweede zit aan zijn been. Of het hele voorval hem demotiveerde? "Tja, het ironische is dat ik zo hard voor zijn vak studeerde dat het van heel mijn universitaire carrière nog steeds de materie is die ik het best beheers," antwoordt hij. "Maar ik moest wel, wilde ik het jaar erop nog op erasmus kunnen gaan". In september legde hij een uitstekend examen af. Deze keer kreeg hij een twaalf. "Nog steeds te weinig maar wel genoeg om voor eens en voor altijd van de mens af te zijn", besluit hij.

"Voor de rest heb ik eigenlijk heel weinig openlijke discriminatie ervaren tijdens mijn studies. Het uitgangseven is de enige plek waar je heel expliciete vormen van racisme en discriminatie tegenkomt". Daarvan heeft hij dan wel ruimschoots

zijn deel gehad. “Alle cafés met buitenwippers bezondigen zich aan racisme. Portiers dienen gewoon om allochtonen de toegang te weigeren.” Gebre kan zich niet meer herinneren hoe vaak hij al is geweigerd. Zo werd hem de toegang zelfs eens geweigerd voor een feestje in het studentenrestaurant. De organisator van de fuif had een firma ingehuurd die de portiers leverde “om de veiligheid te garanderen,” zegt hij schamper. “Het is meer regel dan uitzondering,” stelt hij, “maar je wordt niet altijd geweigerd”.

Als enige allochtone man tussen vijf meisjes geraak je nog weleens binnen. Of als enige allochtoon in een groepje Belgen. Hoe vaak het ook voorviel, Gebre en zijn vrienden bleven op hun rechten staan. Ze gingen in discussie met de portier en belden de politie. Daar werden ze stilaan oude bekenden. “Niet dat de flikken ooit ingrepen,” zucht hij, “laat staan dat we op sympathie en begrip konden rekenen”. Op een keer belden ze de politie. Die kwam af, praatte even met de portier om Gebre dan te melden dat hij niet was geweigerd omwille van racisme.

“ONGELOOF WAS HET EERSTE DAT HEM OVERVIEL, GEVOLGD DOOR VERONTWAARDIGING”

Gebre beet van zich af dat je verplicht bent om de politie erbij te halen als je klacht wil indien, maar dat het niet aan de politie is om te oordelen over de gegrondheid ervan. Dat schoot in het verkeerde keelgat, waarop de betrokken politieagent zelf klacht indiende tegen Gebre. Op basis waarvan? “Ik had de orde-diensten onnodig laten tussenkomen,” verklaart hij, “dat is het soort klacht dat je aan je been krijgt als je een valse bommelding doet. Zoiets komt op je strafblad.”

Ongeloof was het eerste dat hem overviel, gevolgd door verontwaardiging. Gebre besloot om naar het Comité P te stappen om de kwestie aan te kaarten. Ze onderzochten de zaak maar gaven er geen gevolg aan. Gebre stapte naar een schepen van de stad en schreef zelfs de burgemeester aan. Allemaal zonder gevolg. “Er is gewoon geen politiek draagvlak om iets aan het probleem te doen,” zegt hij, “de cafélobby is hier veel te sterk”. Uiteindelijk heeft hij nooit nog wat van de klacht gehoord. “Ik vermoed dat de agent zijn klacht introk”, maar dat werd

hem nooit meegedeeld. Gebre vertelt dat hij niet de enige allochtone burger is die, wanneer hij de politie inroept om zijn rechten af te dwingen, uiteindelijk zelf wordt beschuldigd. “Een kameraad van me geraakte weer eens ergens niet binnen en belde de politie,” vertelt Gebre. “Toen die eindelijk arriveerde, werd hij gewoon meegenomen naar de cel!”

Gebre en zijn vrienden dienden massa's klachten in maar die werden door de politie onmiddellijk geseponeerd. “Het is niet de bedoeling dat je klacht indient,” besluit hij, “doe je dat toch stelselmatig, dan zien ze je eerder als onruststoker dan als slachtoffer”. Ook bij het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding hadden ze geen succes. “Nadat we ons verhaal deden, beloofden ze ons een advocaat te betalen.” Maar uiteindelijk gebeurde er gewoon niets. Er was totaal geen opvolging, “ze deden zelfs geen moeite om ons te contacteren”, zegt hij bitter. Uiteindelijk zijn ze gestopt met klacht neer te leggen. Of de situatie tegenwoordig gebeterd is dan? “Neen,” zegt hij laconiek, “ik ga gewoon minder uit.”

NAWOORD

De verhalen van deze studenten tonen aan dat discriminatie in het hoger onderwijs wel degelijk bestaat. De studenten ondervinden vooroordelen, xenofobie en racisme. Dit uit zich op vele manieren. Vaak krijgen ze niet de resultaten die ze verdienen, ze moeten racistische grapjes en opmerkingen aanhoren, zelfs de lesinhoud is soms racistisch... Het racisme komt ook regelmatig van medestudenten. En ook tijdens sociale activiteiten worden ze met discriminatie en racisme geconfronteerd. Deze negatieve ervaringen leiden tot demotivatie en studievertraging. Soms gaat het om bewust gedrag, maar vaak speelt ook onwetendheid een rol.

Nochtans willen allochtone studenten niet aan de klaagmuur staan. De vele studenten waarmee we spraken vroegen zich af of het niet gewoon een onhandigheid was of iets wat ze zich inbeeldden of verkeerd begrepen. Omdat discriminatie moeilijk valt hard te maken en te bewijzen, aarzelen veel studenten het ook zo te benoemen. Ze gunnen de tegenpartij het voordeel van de twijfel en bestempelen iets maar als discriminatie wanneer het duidelijk uitging van slechte bedoelingen. Nochtans gebeurt erg veel discriminatie op een onbewuste manier. Veel docenten, proffen en medestudenten beseffen niet eens dat hun uitlatingen erg kwetsend zijn en dat ze zich in hun gedrag laten leiden door stereotypen en vooroordelen. Voor de studenten is het ef-

fect evenwel hetzelfde: ze voelen zich niet langer thuis aan de unief of hogeschool, of onder hun medestudenten.

**“ALLOCHTONE STUDENTEN
WILLEN ECHTER NIET AAN DE
KLAAGMUUR STAAN”**

Heel wat studenten dienen geen klacht in omdat ze denken dat het weinig zin heeft (omdat de andere professoren niet snel tegen een collega zullen ingaan) en omdat de zaak erdoor kan escaleren (als je bijvoorbeeld nog eens examen bij dezelfde prof moet afleggen). Ze vrezen soms ook dat ze niet geloofd gaan worden. De studenten die toch klacht indienden bevestigden deze vrees: de klacht haalt vaak weinig uit en kan de relaties met het docentenkorps verzuren. In praktijk

blijken de termijnen om klacht in te dienen ook erg kort. Ook klacht indienen bij de politie lijkt vaak zinloos: de studenten botsen hier vaak op ongelof en sancties komen er bijna nooit.

Daarom doen we in het witboek enkele voorstellen voor een effectief non-discriminatie- en diversiteitsbeleid dat definitief komaf maakt met onbewuste discriminaties, vooroordelen, stereotypen en structurele discriminaties.

Jammer genoeg is racisme en discriminatie in het hoger onderwijs nog steeds een realiteit. In het Zwartboek Discriminatie vertellen enkele studenten hun verhaal. Ze vertellen over vooroordelen, discriminatie, xenofobie... Het Zwartboek maakt deel uit van het project 'Van zwartboek discriminatie tot witboek diversiteit' dat werd uitgewerkt door het Platform Allochtone Studenten en de Vlaamse Vereniging van Studenten. Op het Zwartboek Discriminatie volgt dus een Witboek Diversiteit waarin we heel wat voorstellen doen om discriminatie in het hoger onderwijs weg te werken en een actief diversiteitsbeleid te voeren.

NOTITIES

ZWARTBOEK DISCRIMINATIE

Jammer genoeg is racisme en discriminatie in het hoger onderwijs nog steeds een realiteit. In het Zwartboek Discriminatie vertellen enkele studenten hun verhaal. Ze vertellen over vooroordelen, discriminatie, xenofobie... Het Zwartboek maakt deel uit van het project 'Van zwartboek discriminatie tot witboek diversiteit' dat werd uitgewerkt door het Platform Allochtone Studenten en de Vlaamse Vereniging van Studenten. Op het Zwartboek Discriminatie volgt dus een Witboek Diversiteit waarin we heel wat voorstellen doen om discriminatie in het hoger onderwijs weg te werken en een actief diversiteitsbeleid te voeren.

PLATFOM
ALLOCHTONE
STUDENTEN

met de steun van

RONDETAfels VAN INTERCULTURALITEIT